

- Van Dijk, E., & Grodzka, M. (1992). The influence of endowments asymmetry and information level on the contribution to a public step good. *Journal of Economic Psychology*, 13, 329-342.
- Van Lange, P.A.M., & Liebrand, W.B.G. (1989). On perceiving morality and potency: Social values and the effects of person perception in a give-some dilemma. *European Journal of Personality*, 3, 209-225.
- Wilke, H.A.M. (1991). Greed, efficiency and fairness in resource management situations. *European Journal of Social Psychology*, 2, 165-187.
- Wilke, H.A.M., Liebrand, W.B.G., Lotgerink, B., & Buurma, B. (1986). Equity and individual preferences in a MDG. *European Journal of Social Psychology*, 16, 131-148.
- Wit, A., Wilke, H.A.M., & Oppewal, H. (1992). Fairness in asymmetric social dilemmas, s 183-197 i W. B. G. Liebrand, D. M. Messick, & H. A. M. Wilke (red), *Social Dilemmas: Theoretical Issues and Research Findings*. Oxford: Pergamon Press.

Israeliska valet 1996 – en misslyckad valreform?

I maj 1996 gick det israeliska folket till val. Ett val som av många ansågs vara ett ödesval, där Israels framtid och fredsprocessen stod på spel. Mordet på Yizhak Rabin gjorde sig ihågkommet i fredsdemonstrationer och valta samtidigt som ett antal bussbombningar i februari och mars resulterade i att den israeliska befolkningen gick till valurnorna väl medvetna om säkerhetsproblematiken. Det israeliska valet 1996 var också ett första försök till ett nytt valsystem. Istället för att enbart rösta på ett parti, röstade nu den israeliska befolkningen på parti och premiärminister. Syftet med valreformen var att begränsa småpartiernas inflytande över den israeliska partipolitiken och regeringsbildningen.

Valreformen gav ett oväntat resultat. Valets vinnare var de religiösa småpartierna (NRP och Shas) och ett nybildat invandrarparti (Yisrael Ba'aliya). Totalt fick de 14 nya mandat. Likuds partiledare Benyamin Netanyahu (50,5%) valdes till premiärminister. Arbetarpartiets rival Shimon Peres (49,5%) stod som förlorare. Skillnaden utgjordes av cirka 30,000 röster. En koalitionsregering bildades med Likud som dominerande regeringsparti (trots att partiet fått två mandat färre än Arbetarpartiet). De övriga partierna i regeringen var Shas, NRP, United Torah Judaism (religiösa partier), Yisrael Ba'aliya och The Third

Way (ett parti med en fråga på dagordningen, att bevara Golan-höjderna). Valresultatet var för många israeler och det internationella samfundet förvånande. I Jerusalem Post (96-06-03) kunde man läsa "Rabin was murdered once again".

Följande artikel kommer kort att beröra den israeliska valkampanjen, problematisera uppkomsten och förutsättningarna för Israels första invandrarparti, samt utvärdera valresultatet i förhållande till vad man idag kan kalla en i allra högsta grad misslyckad valreform. Men först en kort beskrivning av det israeliska parti- och valsystemet och anledningen till valreformen.

Bakgrunden till valreformen

Det finns en judisk sägen som säger att om 100 judiska män befinner sig i ett rum så finns där 101 åsikter. En sägen som väl stämmer överens med det israeliska partilivet. De israeliska partierna ombildas ständigt, ingår koalitioner med varandra för att sedan strax lösas upp och gå skilda vägar. Det förekommer konflikter inom partierna som resulterar i tillfälliga utbrytargrupper som oftast försvinner efter ett val men som ibland etablerar sig på den politiska arenan som ett nytt parti.

Ett knappt trettiotal partier eller listor tenderar att ställa upp i de israeliska valen. I valet 1996 registrerades 21 partier eller listor. Då landet utgör en valkrets och ett parti endast be-

höver 1,5% av rösterna leder det proportionella valsystelet oftast till att ett tiotal partier tar plats i Knesset. Högerpartiet Likud och Arbetarpartiet har sedan 70-talet varit de två dominerande partierna men inget av de två partierna har någonsin lyckats erhålla en absolut majoritet av de 120 mandaten i Knesset. Det största partiet har därför tvingats bilda en koalitionsregering med något eller några av de mindre partierna, ofta med ideologiskt disparata åsikter (Arian 1989).

I samtliga israeliska val har det tredje största partiet varit ett religiöst parti. Regeringsbildningen har därför ofta inneburit en kohandel mellan det ledande regeringspartiet och minst ett religiöst parti. Förhandlingarna har resulterat i att ett religiöst parti fått den eftertraktade ministerposten inom utbildningsdepartementet. Detta har i sin tur resulterat i att det separata religiösa skolväsendet fått fortsatt stort finansiellt stöd. De religiösa partierna har således år efter år haft en vågmästarroll trots att de tillsammans enbart erhållit mellan 10-15% av väljarkårens stöd, något som har stärkt det israeliska samhällets konfliktdimension mellan religiöst och sekulariserat.

Redan på 1950-talet förespråkade David Ben-Gurion en valreform som skulle minska småpartiernas inflytande över koalitionsbildandet.¹ Mer eller mindre utarbetade förslag fördes fram under åren och en valreform var nära att äga rum strax innan valet 1988. Förslaget stoppades dock av de religiösa partierna som hotade dåvarande premiärminister Yitzhak Shamir med att dra tillbaka sitt stöd efter valet om han inte hindrade fortsatt agerande i frågan. Regeringsbildningen efter valet 1988 resulterade i att man tvingades ge efter för de religiösa partiernas definition av lagen "Who is a Jew?"² och att man fortsatte ge stort finansiellt stöd till det religiösa skolväsendet (Arian 1989; Elazar 1988).

Arbetarpartiet har sedan flera år tillbaka halvhjärtat drivit kravet på en valreform. Det har hela tiden funnits en rädsla inom partiet att driva frågan för hårt då man har varit beroende av de religiösa partiernas stöd vid regeringsbildande. Efter regeringsbildningen 1988 och de religiösa partiernas krav för att ansluta sig

till koalitionen blev man dock alltmer övertygad om att en valreform var att föredra. Även det "högerextrema" småpartiet Tzomet, med sin starkt sekulariserade partiprofil, verkade aktivt för en valreform.

Genom direktval av premiärminister hoppades man på att kunna minska de religiösa partiernas inflytande över regeringsbildningen. Premiärministern skulle ansvara för regeringsbildningen och tanken var att de religiösa partierna inte skulle kunna vända sig till en rivaliserande premiärministerkandidat och att partiernas motvilja mot ett upplösande av Knesset och nyval skulle förändra deras tidigare fördelaktiga position. Arbetarpartiet ansågs gynnas av ett direktval av premiärminister då den arabiska befolkningen, vid valet mellan två rivaliserande kandidater från Arbetarpartiet respektive Likud, med största sannolikhet skulle lägga sin röst på Arbetarpartiets representant.³

Tillsammans med ett antal mindre sekulariserade partier drev Arbetarpartiet till slut igenom beslutet om en valreform som innebar att val av parti åtskildes från val av premiärminister. Man valde att placera de två valen på samma dag. Valreformen innebär att en kandidat måste erhålla en absolut majoritet av lagda röster för att bli vald till premiärminister. Om ingen av kandidaterna erhåller minst 50% av rösterna kommer ett nytt val att äga rum inom två veckor mellan de två kandidater som erhållit starkast stöd. Den kandidat som erhåller en majoritet av rösterna blir vald till premiärminister.

Valkampanjen

Valkampanjen var den kortaste och sömnigaste någonsin i den israeliska valhistorien. Fortfarande en bra bit in i maj hade kampanjen inte börjat. "The campaign is dull because people already decided" (JP 96-05-03) var den samstämmiga kommentaren från valanalytiker och folket på gatan.

Valet 1996 var kanske Israels första post-ideologiska val. För första gången rådde konsensus mellan de två ledande partierna vad

gällde fortskridandet av fredsprocessen och accepterandet av Oslo-avtalet. Istället koncentrerades valkampanjen kring två nyckelbegrepp; fred och säkerhet. Arbetarpartiet framställde sig som det enda partiet med möjligheten att leda Israel vidare i fredsprocessen med palestinierna och de arabiska grannländerna (främst Syrien). Likud betonade säkerhetsproblematiken och framställde sig som ett parti som eftersträvar fred men inte på bekostnad av det israeliska folkets säkerhet.⁴ Libanon-interventionen – Operation Grapes of Wrath – kan cyniskt ses som ett försök från Peres sida att stärka sin säkerhetsorienterade profil.⁵ På grund av direktvalet av premiärminister ökade antalet "flytande" väljare i mitten och partierna koncentrerade stora delar av sin kampanj på att appellera till dem. Därav ytterligare en anledning till en uniform valkampanj utan några större utsvävningar. De stora partierna ignorerade således de sociala och ekonomiska frågorna där småpartierna fick fritt spelrum.

Mordet på Rabin berördes i stort sett inte alls under valkampanjen.⁶ Månaderna efter mordet följde en bitter ordväxling mellan höger och vänster i Israel där vänster anklagade höger och framför allt Likud för att inte ha tagit tydligare avstånd från vissa högergruppers "hatkampanjer" gentemot Rabin och Peres. En bra bit in på det nya året fortsatte Arbetarpartiet att lyfta fram mordet på Rabin och betonade högerns tysta delaktighet. Höger gick inte i svaromål och då valkampanjen inleddes valde Arbetarpartiet att utelämna mordet på Rabin i valkampanjen. Det fanns en rädsla inom partiet att fortsatt penetrerande av mordet skulle slå tillbaka på det egna partiet, den israeliska befolkningen skulle tröttna på debatten och uppfatta det som om Arbetarpartiet utnyttjade mordet i valsyfte. Partiledningen var inte enig i sin uppfattning och efter Arbetarpartiets förlust höjdes röster som menade att mordet borde ha fått större utrymme i Arbetarpartiets valkampanj.

Den avslutande TV-debatten mellan Peres och Netanyahu fick mycket publicitet i media och uppfattades som ett hårt bakslag för Arbetarpartiet och Peres (JP 96-05-26; Kol Ha'ir 96-06-31). Netanyahu framstod som en ung,

stark och pragmatisk ledare som värnade om den lilla människan. Han lyfte fram säkerheten som den viktigaste frågan och påminde om terror och bussbombningar. Peres framstod som en erfaren, men gammal och trött, ledare. Han hade svårt att hålla sig inom given tidsram och tvingades ofta till oavslutade meningar. Peres var visionären som talade om ett nytt Mellanöstern och möjligheterna till en fredlig samexistens. Netanyahu var retoriskt mycket skicklig och talade sofistikerat i enkla slogans. Han förde hela tiden en dialog med tittaren och infogade vid upprepade tillfällen "with the help of God". Peres hade svårigheter att fatta sig kort och koncist och fastnade ofta i långa utsvävningar. Den samstämmiga kommentaren efter TV-debatten var att Peres hade förlorat debatten och att vinnaren var en yngre, aktivare och mer pragmatisk Netanyahu.

Ett nytt inslag i årets valkampanj var Shas-partiets kampanj. Shas är ett sefardiskt och religiöst parti som alltmer har kommit att profilera sig som ett etniskt parti. Partikampanjen inleddes med att man delade ut icke-frankerade formulär och lovade att man mot ifyllande av namn och adress skulle få tillskickat sig en lyckoanulett välsignad av Rabbi Kaduri. Rabbi Kaduri är en över 100 år gammal sefardisk rabbin som under sitt liv har skaffat sig ett ansett rykte som en man med övernaturliga krafter. Han kan beskrivas som en "praktiker" i kabbala (judisk mysticism). Ett stort antal väljare, även icke-religiösa, använde sig av erbjudandet. Samtidigt fick Shas ett utmärkt register för potentiella väljare. Shas valkampanj kan ses som ett exempel på en allt tydligare etnisk och religiös identifikation i det israeliska samhället. Mysticism, religiositet och etnisk tillhörighet är begrepp som länge varit "tabu" i det israeliska samhället men som på senare år fått förnyad betydelse för delar av befolkningen.

Israels första invandrarparti – tydligare etnisk röstning

Ett av de småpartier som utnyttjade de stora partiernas ointresse för att diskutera Israels so-

ciala och ekonomiska problem var Yisrael Ba'aliya. Yisrael Ba'aliya bildades tidigare under året av en rysk immigrant, Natan Sharransky, och betyder både "Israel på uppgång" och "Israel för invandring". Partiet är orienterat mot en specifik grupp i det israeliska samhället, invandrare från före detta Sovjetunionen (framför allt Ryssland), och framhåller nödvändigheten av att integrera de ryska judiska invandrarna i det israeliska samhället. De ryska invandrarna utgör efter 90-talets invandrarvåg mer än 10% av Israels judiska befolkning. Partiet efterlyser större resurser för att påskynda och förbättra möjligheten för invandrare att integreras i det israeliska samhället och vill samtidigt verka mer aktivt för ytterligare judisk invandring. I samtliga större opinionsundersökningar innan valet fick partiet tre till fyra mandat men valresultatet gav Yisrael Ba'aliya sju mandat vilket placerade partiet bland de sex största partierna och gav partiet en plats i regeringskoalitionen.

Israel är etniskt ett mycket splittrat samhälle (även om man bortser från de palestinska och drusiska minoriteterna). Varje ny invandrar-grupp börjar långt ner på den sociala stegen för att sakt och sakt etablera sig i det nya samhället som en mer eller mindre enad grupp och maktfaktor. Ålder och utbildning är viktiga variabler för att förklara röstbeteendet i Israel men starkast samband finns det mellan etnisk tillhörighet och röstbeteende (Arian 1989). Grupptillhörighet baserad på begreppen ashkenazim respektive sefardim har under de senare åren visat sig allt mindre användbara för att förklara den etniska röstningen i landet. Begreppen har visat sig vara för "breda" i förhållande till utvecklingen i Israel som går mot en allt tydligare etnisk identifikation. Yisrael Ba'aliya är ett exempel på denna utveckling men även Shas har alltmer kommit att framställas som ett sefardiskt (nordafrikanskt) etniskt parti. Ytterligare ett exempel är David Levys utbrytarfallang Geshet som inför valet 1996 bröt sig ur Likud. Geshet framstod som den mer jordnära, sefardiska delen av Likud som styrdes av en i väst välutbildad Benyamin Netanyahu.⁷ Den etniska röstningen i Israel är mycket påtaglig och framgången för Yisrael Ba'aliya ty-

der på en eventuell ytterligare etnisk differentiering och uppkomsten av tydligare etniska partier.

Valresultatet

Det finns inget fastlagt valdatum i Israel i egentlig mening. Knesset kan besluta om att tidigarelägga valdatumet. Generellt säger lagen att val skall hållas vart fjärde år och om inte Knesset beslutar om ändrat valdatum skall valet hållas den tredje tisdagen i den hebreiska månaden Hesvan (omkring november). "In other words, this topic – like most topics in Israel – can become intensely political." (Arian 1989:133).

Valdatumet blev en kontroversiell fråga i samband med valet 1996. Efter mordet på Rabin började den sittande regeringen och framför allt Arbetarpartiet att diskutera en framflyttning av valdatumet. Man antog att ett val i närmare anslutning till mordet skulle gynna partiet. Då Arbetarpartiet ville flytta fram datumet ytterligare protesterades det från oppositionen som menade att partiet försökte skosiga sig på mordet. Arbetarpartiet som låg bra till i opinionsundersökningarna beslutade sig efter påtryckningarna för att inte flytta fram datumet ytterligare som sattes till den 29 maj. Debatten kring valdatumet fick relativt stort utrymme i medierna och innebar negativ publicitet för framför allt Arbetarpartiet och den sittande regeringen (Ha'aretz 96-05-21).

Valresultatet var oväntat, även om det i slutskedet av valkampanjen hördes röster som menade att Arbetarpartiet tog ut segern i förskott. Netanyahu erövrade 50,5% av de israeliska folkets röster medan Peres fick nöja sig med 49,5% av rösterna. Valdeltagandet var högt som vanligt – 79,3%.

Valresultatet var nedslående för såväl Arbetarpartiet som Likud. Arbetarpartiet förlorade tio mandat medan Likud låg kvar på 32 mandat, denna gången dock i koalition med Tzomet som i valet 1992 erhöll åtta mandat. Men valresultatet var på flera sätt en framgång för den israeliska högern och en mer moderat inställning till fredsprocessen. Netanyahu vann

premiärministerposten, de religiösa partierna gick fram med hela sju mandat (det sionistiska NRP gick fram med tre mandat) och det säkerhetsorienterade nyetablerade partiet The Third Way fick fyra mandat i Knesset. Det starkt fredsorienterade vänsterpartiet Meretz gick tillbaka med tre mandat. De två arabiska partierna Hadash och United Arab List erhöll fyra nya mandat, troligen från araber som tidigare röstat på Arbetarpartiet men nu motsatte sig partiets politik i Libanon.

De religiösa partiernas frammarsch var valreformens största misslyckande. Istället för att minska de religiösa partiernas inflytande över partipolitiken i Israel så visade valresultatet på motsatt effekt. Genom valframgången fick partierna större möjlighet till påtryckningar och inflytande över inte minst regeringsbildningen. Valreformens förespråkare förutsatte att ett parti i regeringsposition till varje pris vill undvika nyval och ett upplösande av Knesset. Men resonemanget stämmer inte överens med de israeliska religiösa partiernas strategi. Partierna har lite att förlora på nyval då de har mycket trogna väljare och "the religious voters do as they are told" (JP 96-06-07). Således finns det fortfarande möjlighet till utpressning och hot från de religiösa partiernas sida när det kommer till regeringsbildande.

De religiösa partiernas framgång är inte enbart ett resultat av en allt starkare religiös identitet bland delar av den judiska befolkningen, utan även ett tecken på deras allt större politiska delaktighet och radikalism vad avser fredsprocessen. De ortodoxa religiösa församlingarna i Israel har länge varit icke-sionistiska och i många fall apolitiska. Det har funnits grupperingar som t.ex. den religiösa och starkt zionistiska bosättarrörelsen Gush Emunim ("De troendes block") som aktivt har stött de religiösa partierna (framför allt NRP) men de har enbart representerat en bråkdel av landets troende befolkning. Årets val och framgången för de religiösa partierna tyder på en allt starkare politisk identitet bland de religiösa väljarna, väljare som av religiösa skäl, snarare än sionistiska, motsätter sig fredsprocessen.

Den stora överraskningen och valets vinnaren vid sidan av de religiösa partierna var in-

Tabell 1. Resultat i valet till Knesset den 29 maj 1996 (mandat samt procent)

Parti/lista	Antal mandat	Antal röster (%)
Arbetarpartiet	34	26,8
Likud/Gesher/		
Tzomet	32	25,1
Shas	10	8,5
National Religious Party	9	7,8
Meretz	9	7,4
Yisrael Ba'aliya	7	5,7
Hadash	5	4,2
United Torah Judaism	4	3,2
The Third Way	4	3,1
United Arab List	4	2,9
Moledet	2	2,3

Källa: JP 96-06-01.

Kommentar: Enbart de partier/listor som erhållit mer än 1,5% av rösterna (45,774 röster) presenteras i tabellen. Meretz är ett traditionellt vänsterparti. United Arab List och Hadash är arabiska partier. Moledet är ett högerextremt judiskt parti.

vandrarpartiet Yisrael Ba'aliya. Partiet fick hela 7 mandat dvs 5,7% av rösterna. De hade därmed lyckats värva mer än hälften av den ryska judiska befolkningen i Israel och för första gången tog ett invandrarparti, som representerade en etnisk grupp i det israeliska samhället, plats i Knesset. Framgången för Yisrael Ba'aliya samt Shas tyder på en allt tydligare etnisk röstning i Israel och en framgång för partier med klara etniska preferenser.

Valets stora förlorare Shimon Peres och Arbetarpartiet förde en dålig valkampanj och detta lyftes fram som en av huvudorsakerna till den knappa förlusten. Partiet förlitade sig på opinionsundersökningarna och tog ut segern i förskott. De gjorde också en del mer allvarliga misstag. Partiets utdragna debatt och angrepp på högern vad gäller deras "delaktighet" i mordet på Rabin samt diskussionen om valdatumet var besvärande för partiet. Även Libanon-interventionen skadade partiet. Genom interventionen i Libanon valde många israeliska araber att avstå från att rösta eller att lägga sin röst på ett mindre arabiskt parti, vilket drabba-

de Arbetarpartiet och Peres. Även yttre omständigheter, svårare att kontrollera, ledde onekligen till Peres' förlust. Bussbombningarna utnyttjades av Likud. De många dödsfallen och det faktum att bomberna nådde in i hjärtat av Tel Aviv (Dizengof center) visade Israels sårbarhet och utsatthet för terroristattacker och innebar att många israeler månaderna före valet förlorade mycket av sin tilltro till Peres och Arbetarpartiets fredspolitik.

En nytt partisystem?

Den israeliska valreformen fick politiska konsekvenser men inte i den riktning man förutspått. Istället för att försvåra för de mindre och främst religiösa partierna så gynnade valreformen partier med "smalare" valprogram. Den taktiska väljaren som tidigare tvekade att lägga sin röst på ett mindre parti, då detta eventuellt skulle kunna missgynna det större regeringsbildande partiet som man stödde, kunde nu dels rösta på det parti man identifierade sig med och dels lägga sin röst på den premiärministerkandidat som representerade det block man föredrog. De religiösa partiernas inflytande över koalitionsbildandet kvarstår men positionen är något försvagad då det inte finns någon rivaliserande premiärministerkandidat att vända sig till.

Valreformen och valresultatet 1996 tyder på att det demokratiska partisystemet är alltför komplext för att en förändring i valsystemet skall leda till motsvarande förändring i partisystem och röstbeteende.

"Electoral laws are as much a result as they are a cause of the political culture of a country. They project the political values and interests of the times and the ruling groups. Like other laws, they benefit certain interests and groups at the expense of other interests and groups. The important point is that electoral laws have political consequences. They provide no magic formula for curing the ills of the nation. /.../ Many who called for electoral reform really wanted to change the political outcome of the election. However, they concentrated on

changing the electoral system." (Arian 1989: 137, 145).

Det israeliska partisystemet har ändrat karaktär. Istället för två dominerande partier på höger- respektive vänsterkanten så har Israel fått ett partisystem som består av allt fler inflytelserika partier. Nu kvarstår att se om förändringen står sig under kommande val och om valreformen dvs. direktvalet av premiärminister har fört in det israeliska partisystemet i en ny era.

Isabell Schierenbeck

Noter

1. David Ben-Gurion bildade på 50-talet ett parti (Rafi) som förespråkade en valreform. Även partier som DMC (Democratic Movement for Change) och senare Shinui har drivit frågan hårt.
2. "Who is a Jew?" är ett tillägg till "Law of Return" och fastlägger att endast en person som är född av en judisk moder eller har konverterat till judendomen enligt Halacha är jude och kan erhålla israeliskt medborgarskap.
3. Arbetarpartiet har till skillnad från t.ex. Likud sitt starkaste stöd bland sekulariserade, välutbildade ashkenazim (judar som ursprungligen kommer från Väst- och Östeuropa) men även bland Israels arabiska befolkning (utgör ungefär 18% av landets befolkning). Likud å andra sidan har sitt starkaste stöd bland traditionella, lågutbildade judar av orientaliskt ursprung, sefardim (judar som ursprungligen kommer från främst Asien och Afrika).
4. Likuds kampanj kan jämföras med borgmästare Ehud Olmerts (Likud) kampanj och slogan som löd: "We love Teddy. We vote Olmert."
5. I och med Yizhak Rabins död förlorade Arbetarpartiet mycket av sin säkerhetspolitiska profil. Rabin hade en övertygande militär bakgrund bl.a. som överbefälhavare för den israeliska armén och framstod i förhållande till fredsvivaren Peres som en säkerhetsorienterad realist.
6. Yizhak Rabin mördades den 4/11 1995 av en judisk högerextremist.
7. David Levy och Benyamin Netanyahu var huvudrivaler till Likuds partiledarpost efter Yizhak

Shamir och motsättningarna mellan de två har alltid varit starka.

Elazar, Daniel J. (1988) "How to Achieve Electoral Reform in Israel." *Moment* (June), s. 30-35.
Ha'aretz, 96-05-21 (hebreiska).
Jerusalem Post, 96-05-03 — 96-06-07.
Kol Ha'ir, 96-05-31 (hebreiska).

Referenser

Arian, Asher (1989) *Politics in Israel. The Second Generation*. Chatham: Chatham House Publishers.

Sakkunnigutlåtanden över professuren i statsvetenskap i Uppsala

1. Utlåtande av Dag Anckar

Hedrad med uppdraget att vara sakkunnig vid besättandet av en nyinrättad professur i statsvetenskap vid Uppsala Universitet, anför jag i ärendet vördsamt följande:

Jag skall inleda med en självklarhet: sökande till professur måste kunna åberopa en produktion som har en kvantitativ tyngd och bredd. En tematiskt smal och annars knapp produktion är inte tillfyllest, och detta krav är snarast accentuerat i det förhandenvarande tillsättningsärendet, som gäller en professur med en generell och inte en speciell ämnesinriktning. Produktionen måste därutöver hålla en god kvalitet och inrymma åtminstone något enskilt större arbete som bär vittne om en självständig och originell vetenskaplig skaparkraft. Brister i ett avseende kan uppvägas av förtjänster i ett annat, men blott upp till en bestämd gräns: kvantitet kan ej helt ersätta kvalitet och kvalitet kan ej helt ersätta kvantitet. Jag är i själva verket ganska införstådd med ett minimikrav på en s.k. dubbel docentkompetens, ett krav som operationellt kan uttryckas i formeln "två goda och tematiskt olika monografier, kompletterade med en tillräcklig och om fördjupning vittnande kringproduktion". I det följande låter jag detta krav bli en vägledande ram för mina bedömningar, detta under nogsam medvetenhet därom att kravet

måste tillämpas med omdöme och med beaktande av eventuella särskilda förevarande omständigheter. Väldigt stora avkall i detta avseende är jag dock inte villig att göra.

Ansökningar till professuren inlämnades ursprungligen av fem personer, av vilka en sedermera återtog sin ansökan. När jag står i beråd att insända detta utlåtande, ingår i sista stund besked därom att ännu en sökande återtagit sin ansökan; min bedömning av denna person utgår därför ur utlåtandet. De kvarstående sökande som jag här behandlar är docenten *Walter Carlsnaes*, Uppsala, docenten *Jörgen Hermansson*, Uppsala, samt docenten *Olof Petersson*, Uppsala. I det följande bedömer jag dessa tre personer i ovan angiven alfabetisk ordning, varvid jag för var och en fattar skilt avgörande därom, huruvida han innehar tillräcklig kompetens. I ett komparerande slutavsnitt noterar jag vilka sökande som främst skall komma i fråga, och utpekar den person jag vill ge första förslagsrum.

Walter Carlsnaes är född år 1943, i Sydafrika. Sedan han år 1972 avlagt filosofie licentiatexamen vid Uppsala Universitet, disputerade han år 1976 vid Oxford University, och erhöll året därpå utnämning till docent i statskunskap i Uppsala. Han har varit verksam som universitetsadjunkt och universitetslektor i Danmark under några år i slutet av 1970-talet, och har under 1980-talet innehaft olika forskar- och lärarbefattningar i Uppsala och Stockholm; sedan år 1990 är han högskolelektor vid Uppsala Universitet. Läsåret 1990-1991 var han Fellow vid Kollegiet för samhällsforskning i Uppsala. Carlsnaes' karriär har haft en markant internationell prägel: under rubriken